měl bych utěšenie mnoho,
chtělť bych mu s věrú slúžiti. — **věrně**
Jakož **fénix** oheň nietí, — **roznecuje**
tu kdež chce svú mladost vzieti, — **když**
v ohniť vzhoří v silné moci, — **vzplane; prudce**
takéž muoj kvietek žádúcí
túžebný plamen horúcí
v srdci nietí ve dne v noci.
Z mé mladosti
jenž srdci túhy přeji,
nesměji — **neodvažuji se**
pro zlých lidí strach nikomému zjeviti. — **nikomu**
(...)
(3) Orel divnú vášni mievá: — **obyčej**
své děti v slunce obrátí,
tuť v té horkosti zhřievá,
davť jim v tu světlost hleděti.
Kteréž jasně vzřieti nemuož — **vzhlédnout**
v slunce, toť sobě nespomuož, — **tomu není pomoci**
ihned je z hniezda vyvrátí.
Takým orlem nazývám ji,
pro nižť srdcem v túhách lkaji,
strach mne, žeť mi život ztratí. — **bojím se, že mě zahubí**
Ach, mé očko,
má útěcho, má radost,
pro světlost,
jíž má najkrašší svietí, musím túžiti!
Mé srdéčko
se leká bez přestánie
spadenie,
jakžto orel spadna, tuť mu jest strach mieti.
Jakžto lev, když koli svým hlasem zúpí, — **zařve, zasténá**
své dietky vykúpí,
ihnedť jich smrt odstúpí, — **odstoupí od nich**
takéž já lekám sě smrti žádajě promluvenie.
Labut, divný pták, zpievá umieraje,
také já, smutný žák, umruť v túhách zpievaje — **student, klerik**
pro mú milú žádnú, když neráčí přieti smilovanie.
Ach auvech, má milá,
již si mě umdlila! — **učinila slabým**
Ještě by mě od smrti vykúpila, — **vykoupila bys**
by se mnú jedinké slóvce promluvila. — **slůvko**
Sluněčko stkvúcie, — **zářící**
ruože světlúcie,
srdce i tělo dávaji v tvojě ruce, — **dávám**
duši mú Bohu milému poruče,
ač mne neráčíš živiti. — **zachovati při životě**

---

**fénix** - podle egyptské mytologie bájný pták, jenž se obrozoval tím, že se sám spaloval

---

Závišova píseň (její autorství není jednoznačné) je vrcholným uměleckým projevem české středověké milostné lyriky.

*(Můžete si ji poslechnout v nahrávce z gramofonové desky* Čtveročasí básnictví českého, 1981, *která obsahuje i další ukázky staročeské literatury.)*

*Všimněte si opakujících se motivů v jednotlivých strofách a pokuste se svými slovy vyjádřit několik hlavních myšlenek textu. Doložte dále, že Závišova píseň (původně se skutečně zpívala) vycházela z tzv.* **dvorského pojetí lásky** *a že zahrnuje i prvek* **žákovské** *(studentské)* **poezie**. *Vyhledejte verš, který jej obsahuje.*

*(Zájemce o studium češtiny může porovnat svoje postřehy ke kompozici Závišovy písně se závěry* Jana Lehára, *a to zvláště na s. 94-95 jeho knihy* Česká středověká lyrika, 1990. *Nejprve si v ní však přečte úplnou báseň a zamyslí se nad opakováním motivů.)*

*Jiné příklady staročeské lyriky najdete v již zmíněné knize Jana Lehára. Zájemce o referát si v textu* **Dřevo sě listem odievá** *povšimne rozdílu mezi vyšším a nižším stylem (máj, slavík; lopuch, pila). U básně* **Stratilať jsem milého** *si uvědomí, kdo v ní promlouvá, a potom srovná její pojetí lásky se Závišovou písní - závěr sdělí třídě. V* **Písni veselé chudiny**, *podle* **incipitu** ✔ *nazývané Jižť nám zima přišla, se zaměří na projevy satirického zobrazení.*

✔ **Incipit** - označení pro počáteční slova vytvářející významový celek v textech, které neměly původně titul.

Ukázka byla převzata z již několikrát citované knihy Jana Lehára Česká středověká lyrika (1990).

## Mastičkář
(2. čtvrtina 14. stol.)

*Mastičkář říká verše:*
Pověz mi to, Rubíne,
co chceš vzieti ote mne.
*Rubín praví:*
Mistře, ot tebe chcu vzieti hrnec kyselicě
a k tomu tři nové lžícě.
Móž-li mi to ot tebe přijíti, — **mohu-li to od tebe dostat**
chcu jáz ovšem tvój rád býti.
*Mastičkář praví:*
Rubíne, to ti vše jáz rád dám,
co jsi potřěboval sám. — **žádal**
Jedno na to všdy ptaj — **jen; ptej**
a těch miest pýtaj, — **vyhledávej**
kde bychom mohli svój krám vykládti
a své draho prodati masti.